

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ ТА З ПИТАНЬ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Н А К А З

01.11.2002 N 316

Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення
і реалізації регіональних програм сприяння підвищенню
якості та конкурентоспроможності продукції

На виконання пункту 6 розділу II плану першочергових заходів
щодо впровадження систем управління якістю на підприємствах на
2001-2002 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів
України від 26.09.2001 N 462 (462-2001-р), НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Методичні рекомендації з розроблення і реалізації регіональних програм сприяння підвищенню якості та конкурентоспроможності продукції, що додаються.

2. Рекомендувати Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям при розробленні регіональних програм сприяння підвищенню якості та конкурентоспроможності продукції керуватися цими Методичними рекомендаціями.

Міністр

О.Шлапак

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства економіки
та з питань європейської
інтеграції
01.11.2002 N 316

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з розроблення і реалізації регіональних програм
сприяння підвищенню якості та конкурентоспроможності продукції

Вступна частина

Методичні рекомендації з розроблення і реалізації регіональних програм сприяння підвищенню якості та конкурентоспроможності продукції (далі - Методичні рекомендації) розроблено відповідно до Указу Президента України від 23 лютого 2001 року N 113 (113/2001) "Про заходи щодо підвищення якості вітчизняної продукції" та на виконання розпорядження Кабінету Міністрів

України від 26.09.2001 N 462 (462-2001-р).

Ці рекомендації містять пропозиції щодо організації розроблення програми сприяння підвищенню якості та конкурентоспроможності продукції, її структури, змісту, напрямів програмних заходів.

У Методичних рекомендаціях викладено пропозиції щодо методів, порядку розроблення та структури цільових регіональних програм сприяння підвищенню якості та конкурентоспроможності продукції.

1. Загальні положення, мета і основні завдання

Ці Методичні рекомендації розроблено з метою надання допомоги фахівцям органів виконавчої влади всіх рівнів, керівникам підприємств усіх форм власності в регіоні при підготовці, розробленні та затвердженні регіональних програм сприяння підвищенню якості та конкурентоспроможності продукції.

Регіональна програма сприяння підвищенню якості та конкурентоспроможності продукції (далі - Програма) має багатоцільовий характер. Головна мета - спрямування дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, організацій, громадських об'єднань і спілок на формування загальної культури якості в країні, а також на стимулювання виробництва, поліпшення якості продукції і послуг у всіх галузях економіки.

Рішення про розроблення Програми приймається Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, які можуть бути замовниками Програми.

Замовник визначає орган управління, що відповідає за розроблення та реалізацію Програми, керівника (координатора), який урахує інтереси:

- місцевих органів державного управління;
- розробників і виконавців Програми;
- державних і громадських організацій;
- підприємств усіх форм власності.

Заходи щодо виконання Програми спрямовуються на підвищення якості та конкурентоспроможності продукції підприємств усіх форм власності, які розміщені на території регіону і є складовою частиною при формуванні і реалізації державної політики у сфері управління якістю продукції (товарів, робіт, послуг).

Відповідно до мети визначаються структура і зміст заходів щодо виконання Програми, терміни їх виконання, розраховується ефективність очікуваних результатів. Основними завданнями Програми має бути:

- постійне підвищення якості та конкурентоспроможності вітчизняної продукції (товарів, робіт, послуг);
- забезпечення сталого розвитку економіки;
- використання наявних можливостей підвищення ефективності й конкурентоспроможності підприємств;
- розвиток інвестиційної активності, конкуренції на ринку товарів і послуг;
- поліпшення умов та підвищення рівня життя населення;
- створення нових робочих місць;
- збереження та відновлення довкілля;

- пропагування та впровадження принципів загального управління якістю (TQM);
- формування позитивного іміджу України на міжнародному рівні.

2. Аналіз стану економічного та соціального розвитку регіону

Аналіз напрямів підвищення якості та конкурентоспроможності продукції (товарів, робіт та послуг) проводиться на основі вивчення стану виробництва, що склався в регіоні, забезпечення регіонів нормативною базою щодо якості та сертифікації продукції (товарів, робіт, послуг), стану впровадження на підприємствах, в організаціях систем управління якістю, що відповідають вимогам міжнародних стандартів ISO серій 9000 та 14000, та зайнятості населення, його вкладу в економіку регіону, наповнення бюджету.

На основі проведеного аналізу висвітлюються недоліки та диспропорції в економіці регіону, а також проблеми, які можна розв'язати за допомогою випуску високоякісної й безпечної продукції (товарів, робіт, послуг), формується взаємопов'язана система заходів щодо усунення цих недоліків та диспропорцій, визначаються напрями підвищення якості в регіоні з урахуванням пріоритетів, визначених на державному рівні.

3. Порядок розроблення Програми та її структура

Кожний регіон на основі вивчення стану впровадження систем управління якістю, що відповідають вимогам міжнародних стандартів ISO серій 9000 та 14000, визначає першочергові заходи щодо підвищення якості та конкурентоспроможності продукції (товарів, робіт, послуг).

Програма є складовою частиною державної політики у сфері управління якістю продукції (товарів, робіт, послуг); ефективного використання якості відродження підприємств і організацій України на основі інноваційної моделі розвитку.

Розвиток та підтримка впровадження передових методів управління якістю та довкіллям здійснюються за такими напрямами:

- здійснення моніторингу впровадження систем управління якістю та довкіллям на підприємствах, в організаціях регіону;
- впровадження нових прогресивних технологій та матеріалів, сприяння науково-технічному виробництву;
- розроблення заходів щодо заохочення та стимулювання впровадження підприємствами, організаціями систем управління якістю та довкіллям за міжнародними стандартами;
- залучення наукового потенціалу регіонів до розв'язання питань гармонізації національних стандартів з міжнародними на продукцію, яка експортується;
- організація проведення регіональних конкурсів з визначення кращих товарів та послуг, підприємств, організацій у сфері управління якістю;
- координація роботи методичних та консультаційних центрів у регіоні з питань управління якістю;
- організація щорічного проведення "Європейського тижня якості" у ре-

гійоні;

- заснування премій у сфері управління якістю.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації або інший замовник на основі цих Методичних рекомендацій з урахуванням власних регіональних особливостей визначають порядок розроблення

Програми, затверджують її, а також погоджують з Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України.

Замовник визначає головного розробника Програми.

Головним розробником Програми, як правило, повинна бути спеціально утворена комісія чи група при Міністерстві економіки Автономної Республіки Крим, управліннях економіки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Головний розробник забезпечує організацію і науково-методичне керівництво роботою всіх співвиконавців, відповідальних за розроблення розділів Програми.

Співвиконавцями можуть виступати як державні установи, так і громадські організації. Вибір співвиконавців, залучених до розроблення Програми, доцільно проводити на конкурсній основі.

Програма, що розробляється, повинна узгоджуватися з іншими програмами, які діють у регіоні. Для уникнення дублювання з чинними регіональними програмами необхідно уточнити питання, які повинні пов'язуватися і переходити до програми сприяння підвищенню якості продукції.

Фінансове забезпечення Програми здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів, позабюджетних коштів й інших джерел фінансування.

При розробленні розділів Програми необхідно враховувати регіональні особливості та надавати можливості усім громадянам рівного, гарантованого і розширеного доступу до всіх чинників виробництва, включаючи кредити.

Напрями реалізації Програми:

- удосконалення правових засад та нормативно-правової бази;
- забезпечення підготовки та підвищення кваліфікації кадрів;
- впровадження нових прогресивних технологій та матеріалів, сприяння науково-технічному розвитку виробництва для підвищення якості продукції, конкурентоспроможної на внутрішньому та зовнішньому ринках;
- впровадження систем управління якістю та довкіллям;
- задоволення попиту на безпечну та якісну продукцію;
- державна підтримка впровадження систем управління якістю та довкіллям;
- збільшення доходів до бюджету за рахунок інтенсифікації розвитку економіки;
- популяризація та пропагування підвищення якості й конкурентоспроможності продукції.

Для оптимізації розроблення Програми використовується структурна схема, яка зазначена на рис. 1.

| ПАСПОРТ ПРОГРАМИ |

| 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ |

| 2. АНАЛІЗ СТАНУ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ. |
| ОЦІНКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ |

| 3. МЕТА І ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ПРОГРАМИ |

| 4. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ |
| (РОЗРОБЛЕННЯ ЗАХОДІВ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ)|

| 4.1. ПРАВОВІ |

| 4.2. ЕКОНОМІЧНІ |

| 4.3. КАДРОВІ |

| 4.4. ІНФОРМАЦІЙНІ |

| 5. МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ |

| 6. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ |

Рис. 1. Структурна схема розроблення Програми

4. Напрями підвищення якості продукції (розроблення заходів щодо реалізації Програми)

Заходи щодо реалізації Програми розробляються на базі аналізу й оцінки сучасного і перспективного стану впровадження систем управління якістю та докільням згідно з вимогами міжнародних стандартів ISO серій 9000 та 14000 і заносяться в таблиці.

На першому етапі розроблення Програми доцільно визначити пріоритетні галузі та найбільш підготовлені підприємства до сприйняття передових досяг-

нень з управління якістю, продукція яких має певний рівень конкурентоспроможності й експортного потенціалу.

Політика у сфері управління якістю повинна спрямовуватися на створення умов для розроблення заходів щодо заохочення та підтримки впровадження систем управління якістю й довкіллям.

З метою активізації розроблення заходів щодо заохочення та підтримки впровадження систем управління якістю необхідно підтримати на державному рівні підприємства та організації шляхом компенсації (на конкурсній основі) частини їх витрат на розроблення і впровадження цих систем за рахунок цільового кредитування та інших джерел фінансування.

Заходи виконуються з таким ступенем деталізації, який розробники Програми вважають доцільним, з урахуванням пріоритетних напрямів регіонального ринку.

При визначенні термінів виконання заходів необхідно враховувати, що Програма розробляється на декілька років і повинна передбачати періодичну звітність про хід її реалізації.

Перелік та зміст зазначених заходів може уточнюватися виходячи з аналізу їх впровадження та конкретних економічних умов.

4.1. Удосконалення нормативно-правової бази

Одним з найважливіших завдань місцевих органів влади з реалізації заходів виконання Програми є забезпечення нормативною базою стосовно якості та сертифікації продукції (товарів, робіт, послуг) з урахуванням вимог міжнародних стандартів ISO серій 9000 та 14000 концепції загального управління якістю TQM.

Розділ удосконалення нормативно-правової бази повинен включити в себе:

- розроблення науково-методичних засад надання консультаційної підтримки у впровадженні систем управління якістю та довкіллям;
- удосконалення нормативно-правових актів на місцевому рівні з метою зняття бар'єрів на шляху вдосконалення якості;
- забезпечення постійного контролю за відповідністю нормативно-правових документів, що приймаються на місцевому рівні, законодавчо-нормативним актам, що видаються на державному рівні;
- механізм постійного відслідковування та оцінки ставлення суб'єктів господарювання до нормативних актів у сфері якості, підготовки пропозицій центральним органам виконавчої влади з питань удосконалення законодавства і нормативно-правової бази у цій сфері.

4.2. Фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка

Фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка впровадження та вдосконалення систем управління якістю та довкіллям є найважливішим завданням Програми. Заходи з фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки систем управління якістю та довкіллям спрямовуються на досягнення основної мети - створення в регіоні стабільної й гнучкої системи фінансово-кредитної підтримки.

Розробляються заходи щодо впровадження механізмів спрощення доступу підприємств до фінансово-кредитних ресурсів та заходи щодо розвитку ін-

фраструктури фінансово-кредитної підтримки об'єктів впровадження систем, включаючи спеціалізовані банківські й небанківські фінансові установи, інвестиційні компанії та фонди, регіональні кредитно-гарантійні установи, фонди мікрокредитування, кредитні спілки.

Завданням розробників Програми є об'єднання фінансових можливостей усіх джерел для впровадження підприємствами, організаціями регіону систем управління якістю та довкіллям, створення оптимального механізму використання фінансових та інвестиційних можливостей, залучення іноземних кредитів та інвестицій.

Цей розділ має включати такі основні заходи:

- надання кредитів комерційними банками та іншими фінансовими структурами, включаючи мікрокредитування;
- створення регіональних фінансових фондів для розроблення і впровадження систем управління якістю, розширення обсягів надання ними консультаційної та фінансової підтримки підприємствам;
- розроблення і затвердження пільг підприємствам, які активно займаються впровадженням систем управління якістю та довкіллям на місцевому рівні й продукція яких орієнтована на експорт;
- залучення вітчизняних та іноземних інвестицій в економіку регіону;
- формування переліку і банку даних інвесторів (вітчизняних, іноземних, спонсорських і донорських організацій, приватних інвесторів);
- регулювання рівня місцевих податків і зборів.

4.3. Підготовка кадрів

У системі підготовки кадрів і науково-освітнього забезпечення повинні бути здійснені заходи щодо:

- організації правової, управлінської й економічної підготовки та перепідготовки керівного складу органів виконавчої влади, підприємств, менеджерів, банківських працівників, молоді та всіх бажаючих із залученням до цієї роботи державних і приватних навчальних закладів та підприємств;
- пропаганди вигоди для підприємств і організацій діяльності з підвищення якості продукції (товарів, робіт, послуг) та її результатів;
- організації навчання керівників і фахівців підприємств з питань управління якістю та довкіллям;
- розвитку системи фахових консультативних послуг з питань вдосконалення систем управління якістю та довкіллям;
- підготовки учнів та студентів навчальних закладів регіону за програмою впровадження систем якості;
- створення системи освіти у сфері управління якістю та довкіллям на всіх етапах життєдіяльності населення.

4.4. Інформаційно-консультативне забезпечення

Розроблення заходів за цим напрямом базується на вивченні потреб та обсягів надання інформаційних послуг, динаміки розвитку засобів зв'язку і те-

лекумунікаційних систем. Підприємства повинні мати вільний доступ і гарантовані можливості для отримання своєчасної, достовірної та повної нормативно-довідкової, науково-технологічної, фінансової, комерційної, маркетингової та іншої інформації, виходу у світовий інформаційний простір, зокрема через Інтернет.

Цей розділ має включати такі основні заходи:

- спрощення доступу до ділової інформації;
- створення комп'ютерної мережі ресурсної та товарної бази, інвестиційних пропозицій;
- організація оперативного інформаційного забезпечення державними інформаційними ресурсами;
- організація та координація роботи методичних та консультаційних центрів у регіоні з питань управління якістю;
- видання інформаційних бюлетенів, довідників, широке використання можливостей телебачення та преси для оперативного інформування підприємств, які вдосконалюють системи якості.

5. Механізм реалізації Програми та її ресурсне забезпечення

Програма сприяння підвищенню якості та конкурентоспроможності продукції є складовою частиною Державної програми соціально-економічного розвитку. Передбачається поетапне виконання програмних заходів.

Програма інтегрує інтереси та можливості владних структур регіону, об'єднань підприємств, безпосередньо підприємств.

Джерелами фінансування Програми є цільові кошти з бюджетів обласного, міського, районного рівнів, фінансова діяльність регіональних фондів для розроблення і впровадження систем управління якістю, міжнародна допомога, кредити комерційних банків, внутрішні резерви підприємств.

Організаційне і методичне супроводження виконання регіональної Програми здійснюються відповідними структурами. Відповідальні виконавці Програми щокварталу подають головному розробникові Програми інформацію про хід реалізації її заходів.

Обласна (міська) державна адміністрація кожне півріччя інформує Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції про хід виконання Програми.

6. Очікувані результати

У цьому розділі необхідно зазначити основні очікувані результати та ефективність виконання й впровадження основних заходів щодо виконання Програми, зокрема:

- кількісні (одиниць) та якісні показники підприємств;
- збільшення кількості підприємств, які впровадили системи управління якістю (одиниць);
- якісні показники продукції (споживчі характеристики, безпечність, надійність, сервісне обслуговування); їх співвідношення порівняно із світовим рівнем;
- створення нових робочих місць (одиниць) і досягнення запланованих

- показників зайнятості населення регіону (тис. осіб);
- економічний ефект (зростання обсягу виручки від реалізації конкурентоспроможної продукції (товарів, робіт, послуг) (відсотків);
 - динаміка змін (щоквартальна) (одиниць, відсотків);
 - збільшення додаткових надходжень до бюджетів усіх рівнів і питомої ваги внеску у формування дохідної частини місцевого бюджету від випуску і реалізації високоякісної і безпечної продукції (товарів, робіт, послуг) (відсотків);
 - обсяг залучених інвестицій, які вкладені в Програму (одиниць, відсотків).

Ці показники є основними критеріями оцінки ефективності виконання програмних заходів та рішень.

Начальник відділу з питань
технічного регулювання департаменту
інституційної політики

В.Стьопкін

Додаток
до Методичних рекомендацій

Паспорт Програми

1. Назва Програми: Регіональна програма сприяння підвищенню якості та конкурентоспроможності продукції в _____ на 2002 - 2004 роки.
_____ на 2002 - 2004 роки.
назва області (міста)
2. Рішення про розроблення Програми _____
3. Замовник Програми _____
(Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласна (міські) державна адміністрація, інший замовник)
4. Головні розробники _____
(відповідні управління Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних (міських) державних адміністрацій, інші розробники)
5. Виконавці Програми _____
(відповідні управління Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних (міських) державних адміністрацій, інші виконавці)
6. Співвиконавці _____
(державні й громадські організації тощо)
7. Мета, основні положення і заходи щодо виконання Програми, спрямовані на формування загальної культури якості та постійне удосконалення управління якістю в усіх галузях економіки.
8. Вартість розроблення і реалізації Програми становить ___ тис. гривень. Фінансування Програми забезпечується за рахунок регіональних фондів, інвесторів, власних коштів підприємств, регіональних фондів, комерційних банків, інших джерел.
9. Заходи Програми, їх цільове значення, якісні й кількісні характеристики можуть корегуватися і уточнюватися у процесі їх реалізації.